

Archeologienota Beerse - Taxandrialaan

Natasja Reyns

Bornem
2024

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2024/12.807/254

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	9
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	9
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	15
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	19
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	20
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	21
3	Samenvatting.....	22
4	Bibliografie	23
4.1	Publicaties	23
4.2	Websites	23
5	Bijlagen	24
5.1	Archeologische periodes	24

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

---

¹ <https://geo.onroerendergoed.be>

² <https://geo.onroerendergoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2024K200

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Antwerpen, Beerse, Taxandrialaan, Vosselaarse bergen

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 183880.40, 221981.34
- 183968.57, 222047.46

Kadastraal plan:

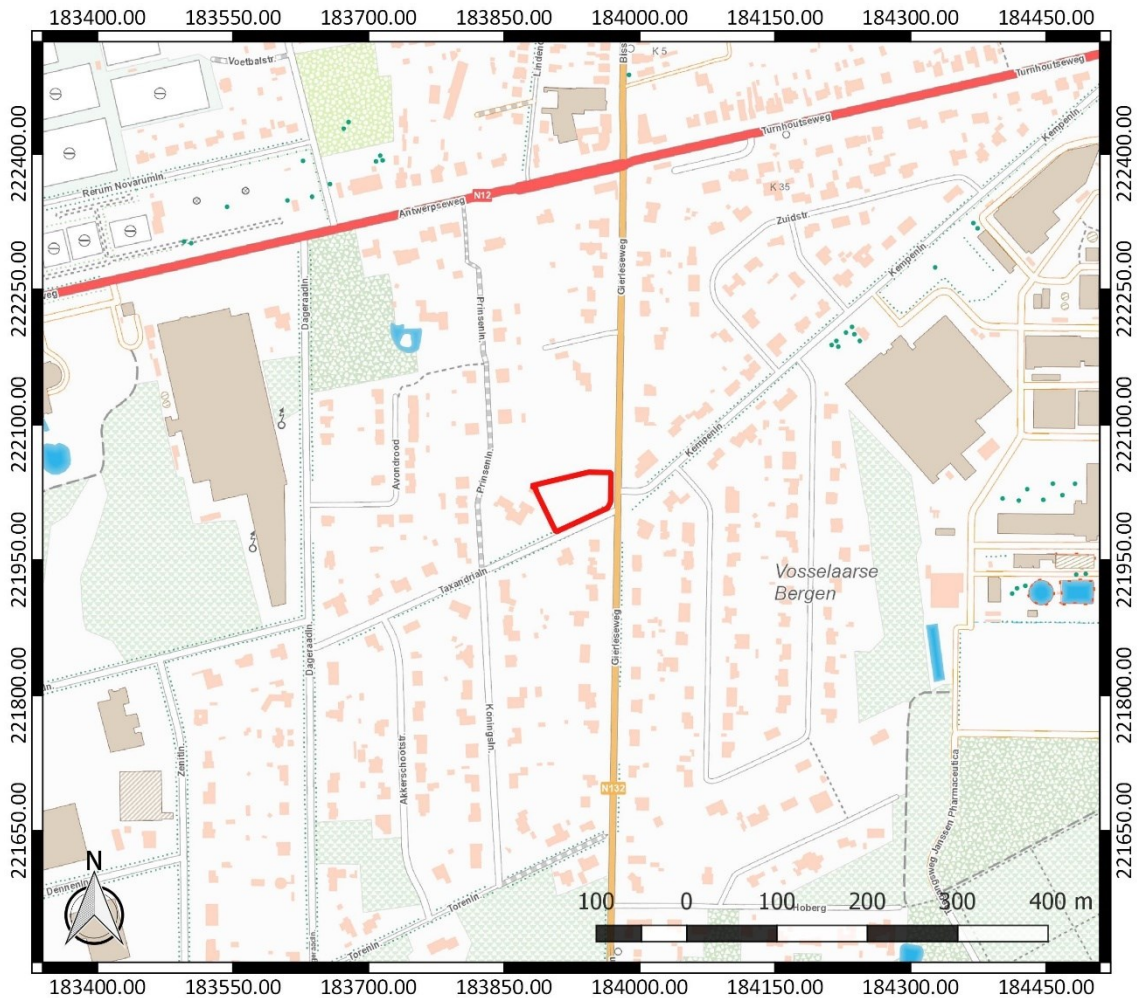

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Beerse, Afdeling 1, sectie C, nummers 385F29 en 385G33

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 3775 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 08/12/2022 – 4/12/2024

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, nieuwe tijd, nieuwste tijd, heide, bos

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Voor het onderzoeksgebied werd in het verleden al een archeologienota opgesteld (ID 24586).³ Naar aanleiding van wijzigingen in de geplande werken, diende een aangepaste archeologienota opgemaakt te worden.

³ Reyns 2022

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

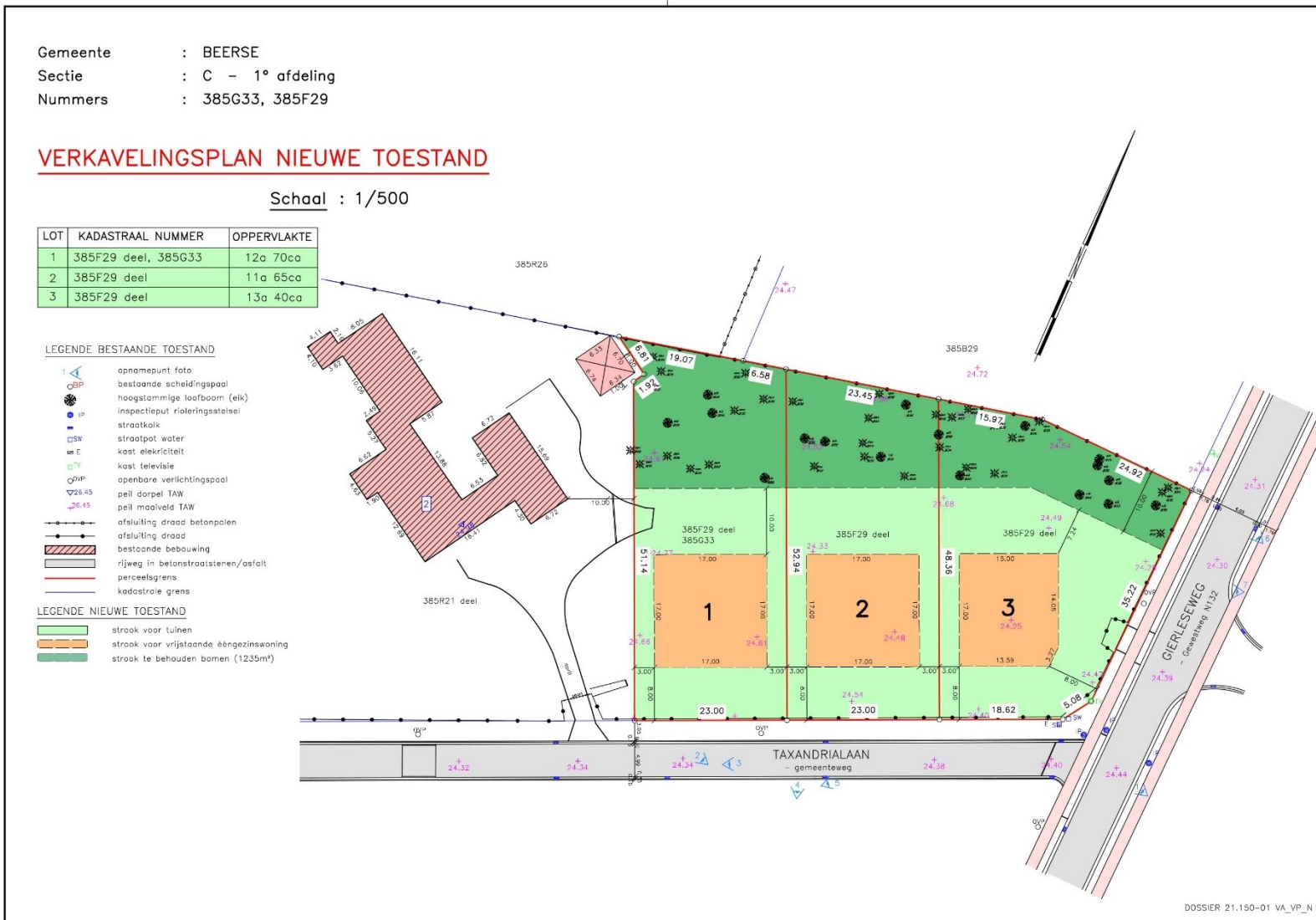
Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit drie loten voor eengezinswoningen (Figuur 3). Nutsleidingen worden aangelegd langs de bestaande wegenis. De aanleg van woningen en omgevingsaanleg betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringsdiepte.

De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande infrastructuur ligt in deze fase nog niet vast. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringsdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast.

In een zone van ca. 1235 m² blijven de bestaande bomen behouden.

Figuur 3: Ontwerpplan

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeoreferenciert geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

Bij de opmaak van de archeologienota werd advies ingewonnen van Erfgoed Noorderkempen.

2.4 Assessmentrapport

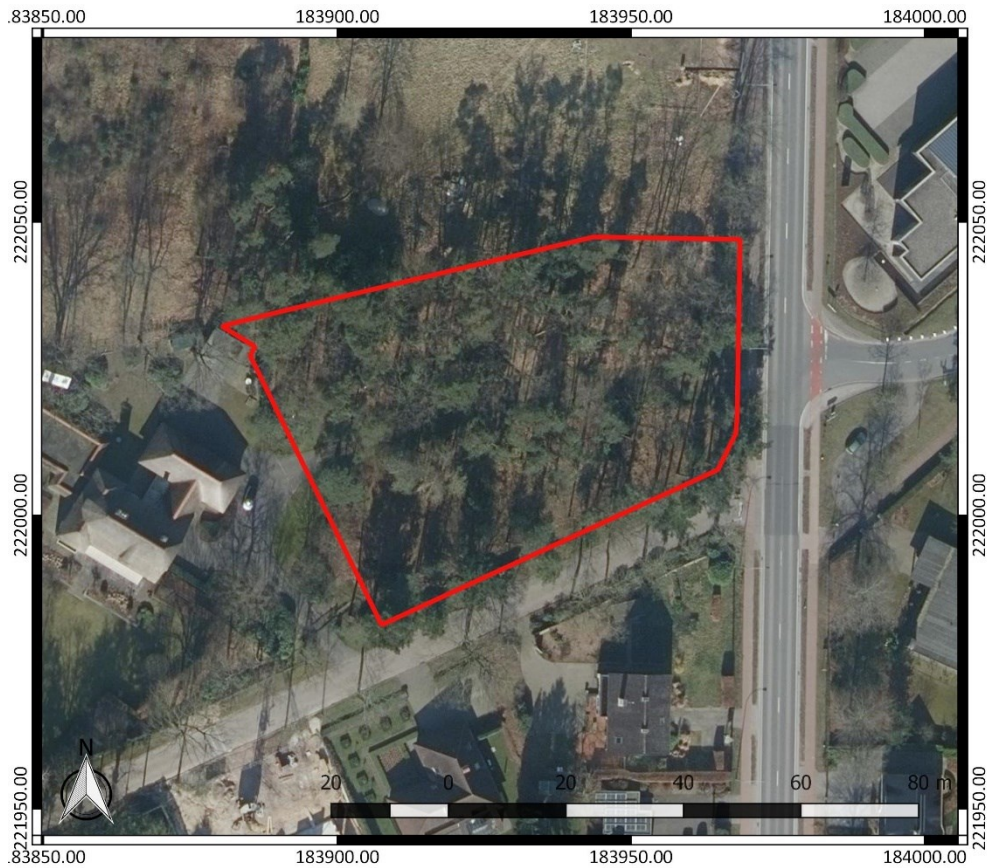
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten noorden van de Taxandrialaan en ten westen van de Gierleseweg (Figuur 4). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het Netebekken. Ten noorden van het onderzoeksgebied vinden we onder meer de Laakbeek en de Grote Beek (Figuur 6). Naar het zuidwesten toe vinden we dan weer de Dekkersvenloop. Het onderzoeksgebied bevindt zich op relatief grote afstand tot de waterlopen in de omgeving.

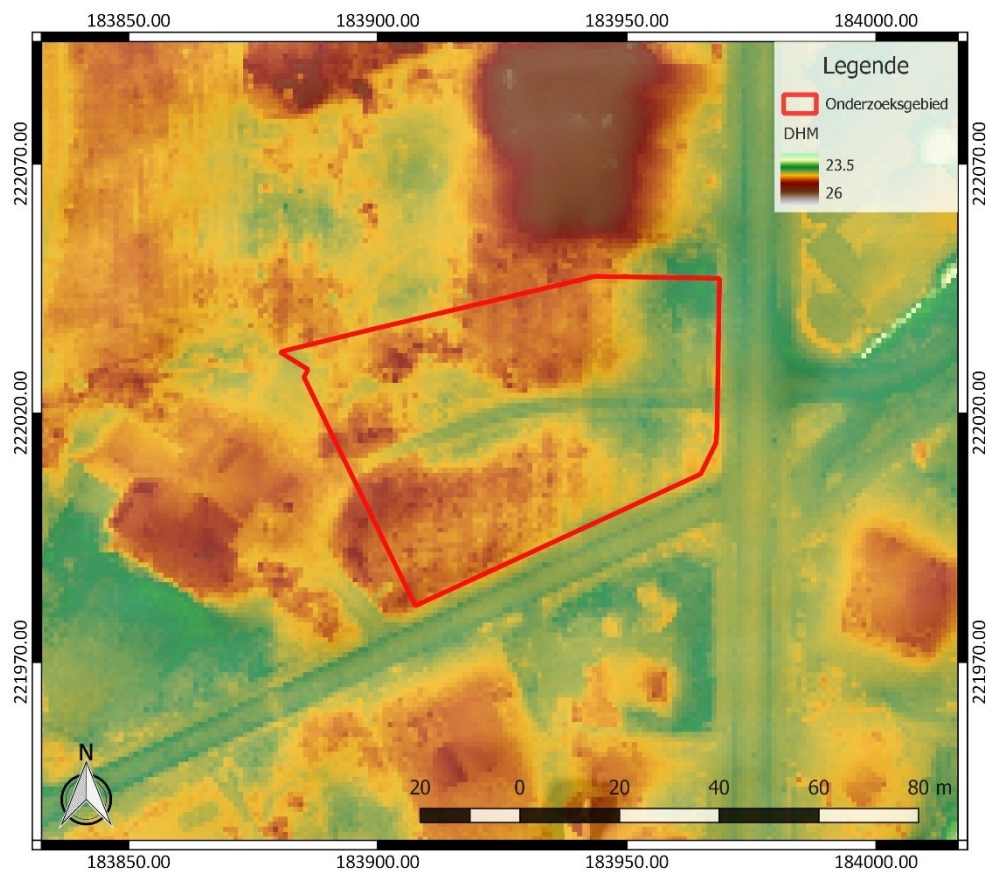
Op geomorfologisch vlak behoort Beerse tot de Kempische laagvlakte, die zich tussen de Scheldepolders in het westen en het Limburgs plateau in het oosten bevindt. De overgang van de Kempische laagvlakte naar het Limburgs plateau gebeurt ten noordoosten van Turnhout, waar het dalend Limburgs plateau aansluit bij het waterscheidingsvlak tussen het Schelde-Nete bekken en het Maasbekken. Het gebied wordt ontwaterd door beide bekkens. Het waterscheidingsvlak is een vrij brede strook die de morfologie van het centrale gedeelte van de Kempische laagvlakte overheerst. Het wordt gekenmerkt door een onregelmatig, maar sterk ontwikkeld microreliëf. De maximale hoogte ligt er rond 30 à 35 m TAW. Het onderzoeksgebied bevindt zich op een dekzandrug ten zuiden van de microcuesta van de Kempen, die zich tussen Ossendrecht in het westen en Turnhout in het oosten uitstrekt. De aanwezige waterlopen lopen ongeveer evenwijdig aan elkaar en ontspringen in het noordnoordoosten, om vervolgens verder in zuidzuidwestelijke richting te lopen.⁴

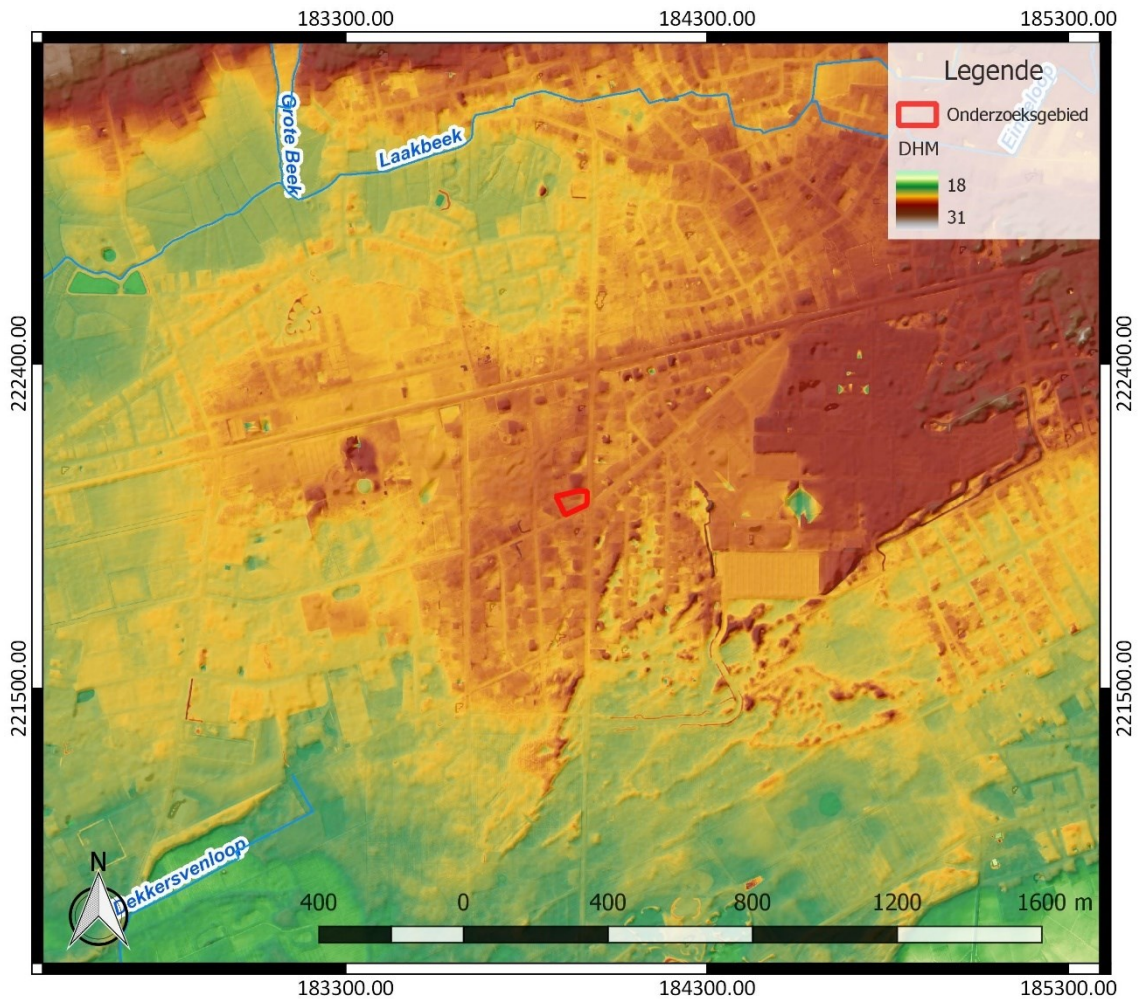
⁴ Bogemans 2005, 4

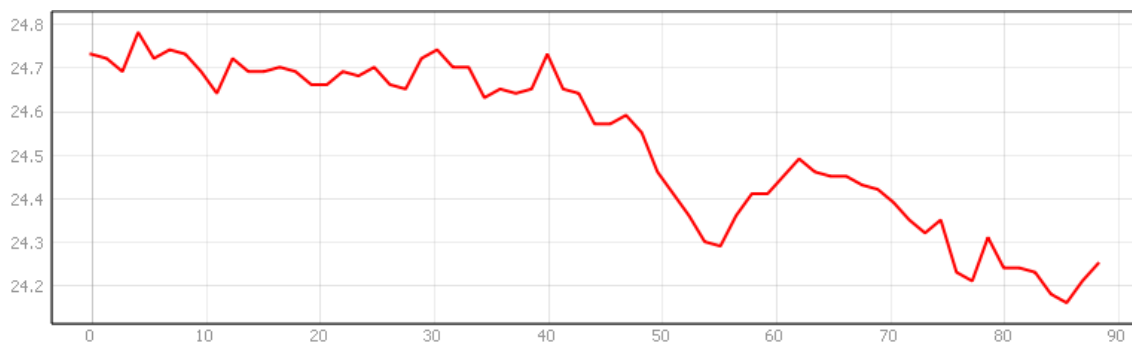
Figuur 4: Luchtfoto van 2021 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 5: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

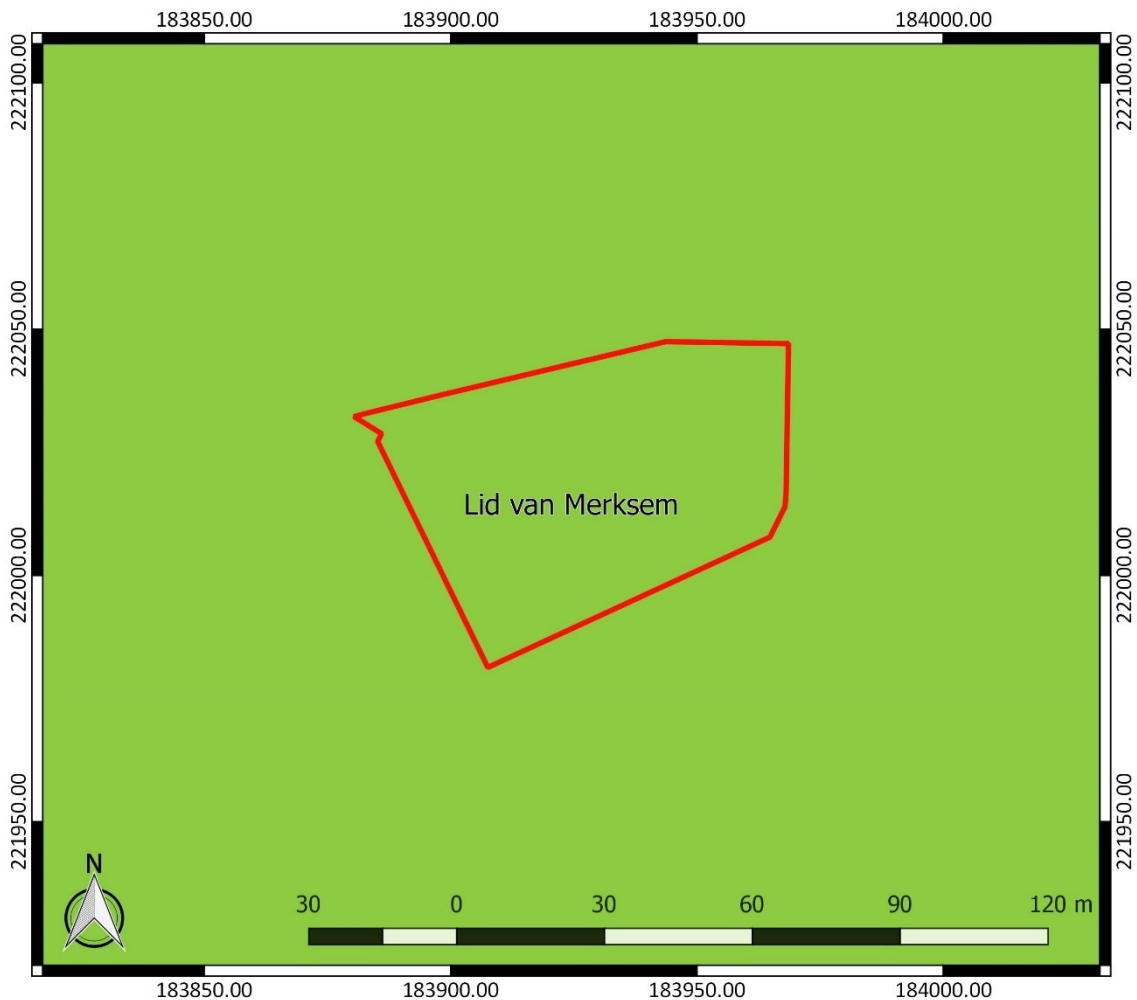
Figuur 6: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Hoogteverloop van zuidwest naar noordoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksterrein is gelegen op een dekzandrug ten zuiden van de microcuesta van de Kempen. Het terrein zelf vertoont enig reliëf. Het kent een hoogte van 24,1 tot 24,8 m TAW. Op het terrein zien we heel licht verhogingen van het maaiveldniveau. De ‘ribbels’ hebben een noord-zuid oriëntatie en zijn vermoedelijk de restanten van rabatten. Een rabattenbos is een bos dat uit opgehoogde bedden bestaat, die van elkaar gescheiden worden door parallelle greppels. De aanleg

van rabatten was in de periode 1750-1950 een courante bosbouwkundige praktijk. Het zorgde ervoor dat natte terreinen ontwaterd werden en dat de bodem verbeterde.⁵

Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

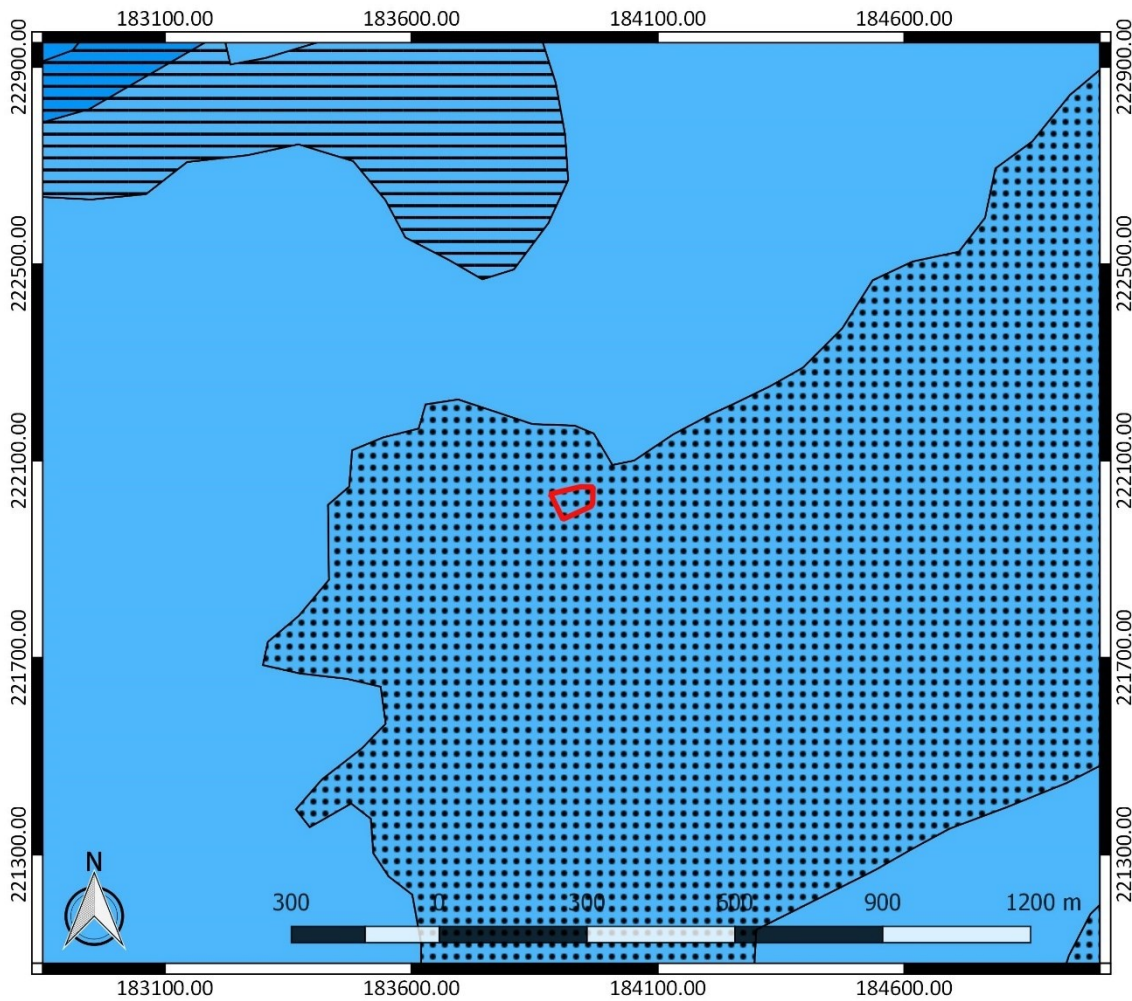
De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 8) bestaat uit de Formatie van Lillo, meer bepaald het Lid van Merksem. Dit wordt gekenmerkt door grijsgroen tot grijsbruin fijn tot middelmatig zand dat glauconiethouden en kalkhoudend is en dat schelpfragmenten en siderietconcreties bevat.⁶

De quartairgeologische kaart (Figuur 9) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere getijdenafzettingen met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen van het Vroeg-Pleistoceen. Bovenaan de quartaire afzettingen vinden we ook nog jongere zandige eolische afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).⁷

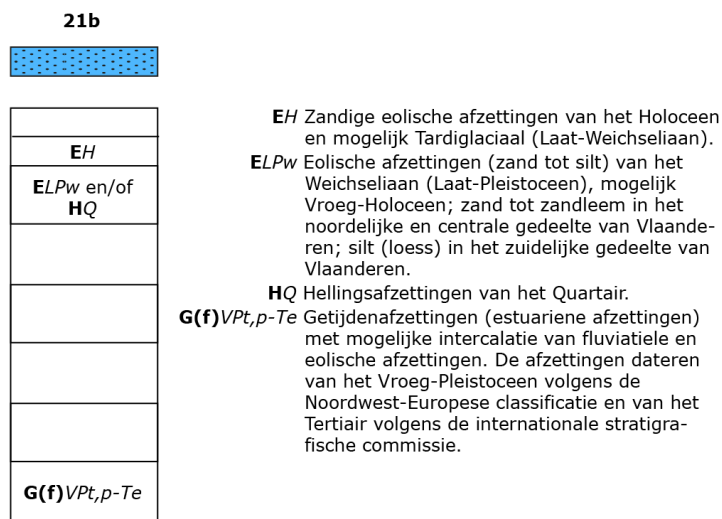
⁵ Van Driessche 2021, 5

⁶ www.geopunt.be/kaart

⁷ www.geopunt.be/kaart

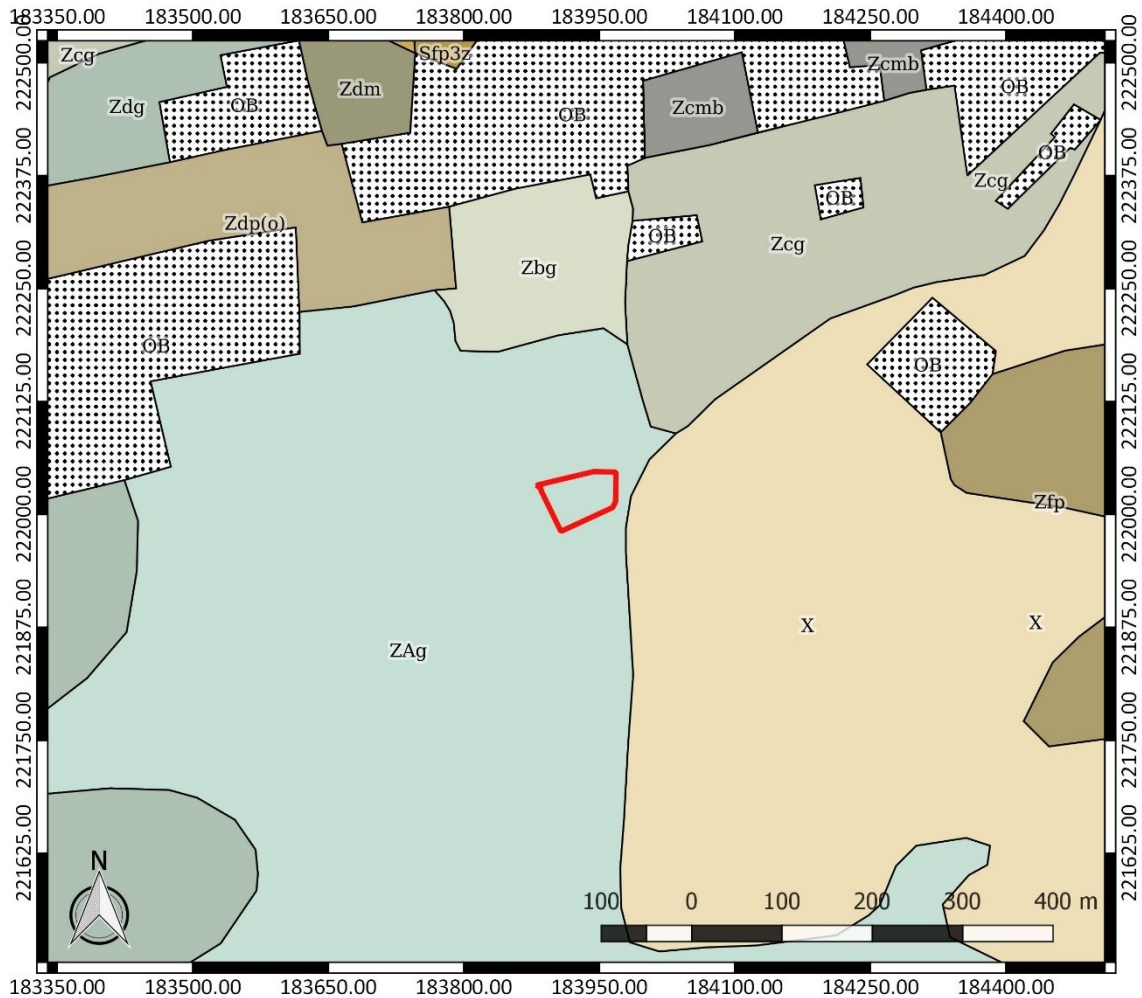

Figuur 9: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

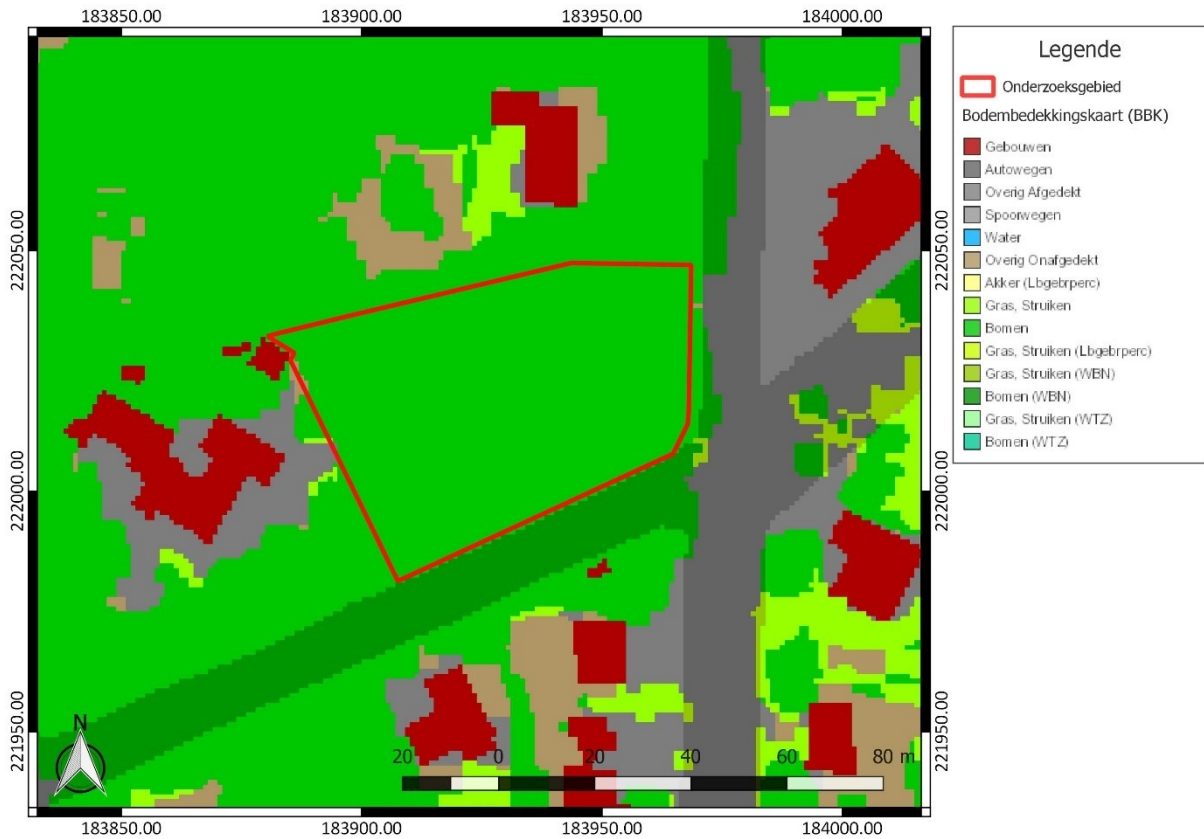
Figuur 10: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 11) situeert het onderzoeksgebied ter hoogte van een zeer droge tot matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (ZAg). Op korte afstand ten oosten geeft de bodemkaart de aanwezigheid van duingrond (X) aan. Verder vinden we in de nabije omgeving ook nog een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zcg), een droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zbg) en een matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zdg).

Figuur 11: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart uitsluitend bomen te zien (Figuur 12). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4).

Figuur 12: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De naam Beerse is mogelijk afgeleid van "bar", in de betekenis van woest of weinig begroeid, en verwijst wellicht naar de onvruchtbare zand- en leembodem die in de gemeente voorkomt. Een tweede mogelijkheid is een verwijzing naar de Laakbeek, waarbij onder "beer" een moerassige beek wordt verstaan. De geschiedenis van Beerse en Vosselaar verliep in grote mate parallel. Beide dorpen vormden één heerlijkheid. De heerlijkheid maakte deel uit van het Land van Turnhout, dat in 1347 als bruidsschat aan Maria van Brabant in pand werd gegeven. Na haar dood, in 1399, kwam het Land van Turnhout terug in Brabants bezit. Tot aan het einde van het ancien régime werd het echter apart bestuurd, onder wisselende heren. Beerse en Vosselaar werden twee keer onafhankelijk van het Land van Turnhout, namelijk tussen 1559 en 1612 toen ze verpand werden aan de familie Van Renesse, heren van onder meer Elderen en Oostmalle, en tussen 1626 en 1648 toen ze toebehoorden aan Jan Proost, heer van Wechelderzande, Lille, Gierle en Vlimmeren.⁸

Na de Vrede van Munster werd de heerlijkheid terug onderdeel van het Land van Turnhout. De gemeenschappelijke schepenbank, die voor het eerst vermeld werd in 1386, tekende beroep aan bij de hoofdrechtbank van Zandhoven. Pas in 1805 werden beide gemeenten gescheiden op bestuurlijk vlak. De Fransen deelden Beerse in bij het kanton Gierle, als onderdeel van het arrondissement Turnhout en het departement der Twee Neten (de huidige provincie Antwerpen). In 1801 werd Beerse overgedragen aan het kanton Turnhout.⁹

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Beerse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13744> (Geraadpleegd op 12-12-2022)

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Beerse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13744> (Geraadpleegd op 12-12-2022)

Omstreeks 1187 schonk bisschop Rogerus van Kamerijk de inkomsten van de kerken van Beerse en Vosselaar aan de Sint-Wivina-abdij van Groot-Bijgaarden. In 1426 werden de rechten afgekocht door de norbertijnen van de Antwerpse Sint-Michielsabdij. De norbertijnen waren hier vanaf 1311 in het bezit van een uitgestrekte heide, "de Vroente", die later omgedoopt werd in "Abtsheide". Tot aan het einde van de 19de eeuw bestond Beerse uit zuiver agrarisch gebied met voornamelijk heidegronden.¹⁰ De twee Wereldoorlogen lieten hun sporen na in Beerse. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vestigden de Duitsers zich dagenlang ten noorden van het kanaal.¹¹ Het huidige dorp komt voort uit de ontwikkeling van drie kernen: de eigenlijke dorpskom rond de Sint-Lambertuskerk, "Kerckhof" genaamd, het gehucht "De Baene" rond de Sint-Corneliuskapel en het gehucht "Den Hout".¹²

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied en zijn ruime omgeving in gebruik zijn als heide (Figuur 13). De historische voorloper van de Gierleseweg is reeds ten oosten van het onderzoeksgebied op te merken.

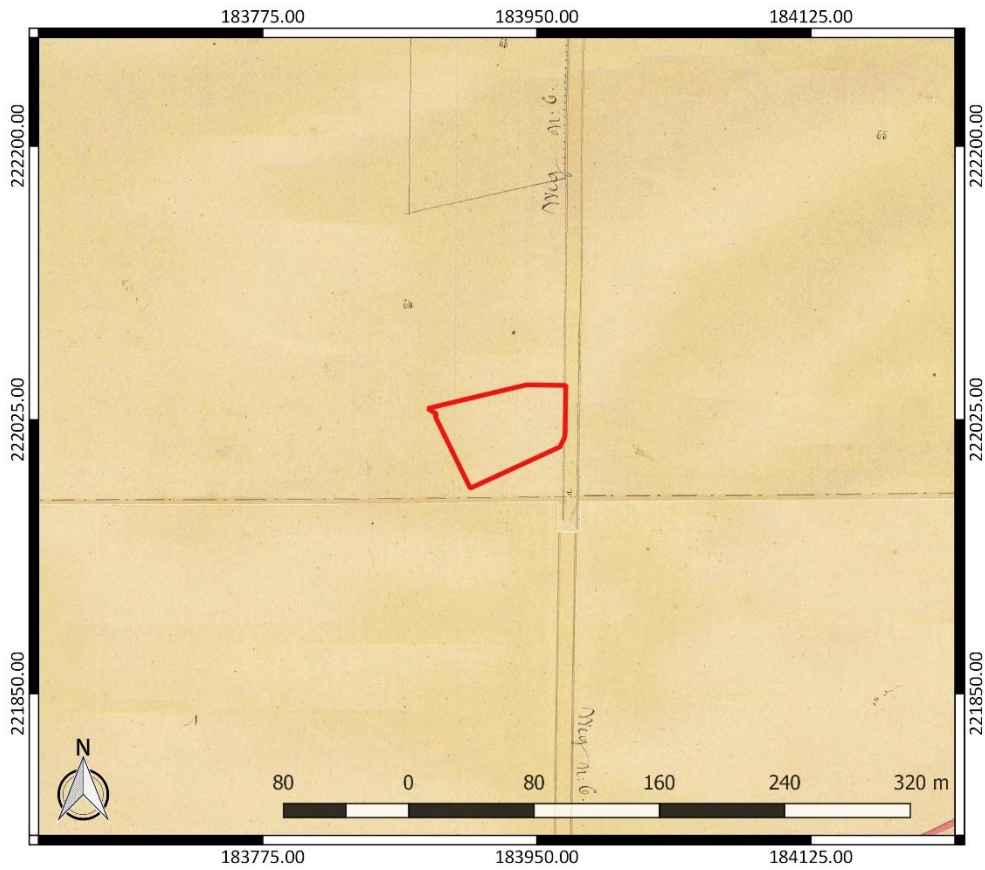

Figuur 13: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

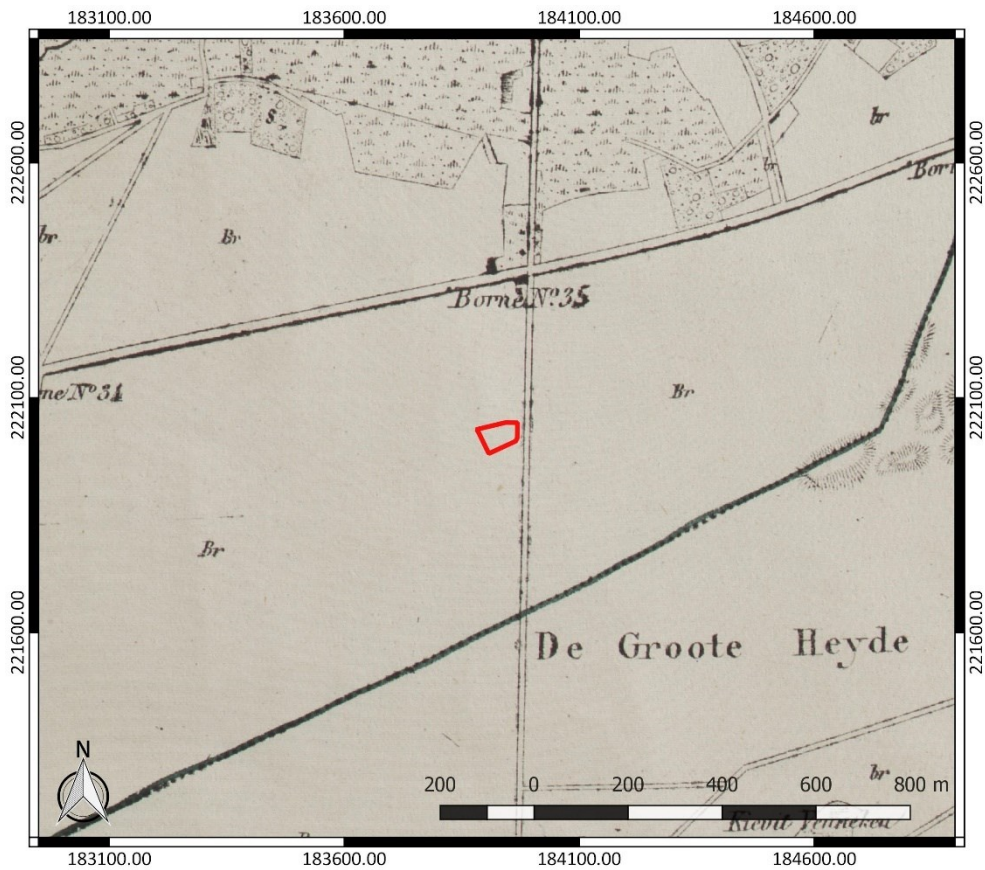
¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Beerse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13744> (Geraadpleegd op 12-12-2022)

¹¹ <https://www.beerse.be/product.aspx?id=468>

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Beerse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13744> (Geraadpleegd op 12-12-2022)

Figuur 14: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 16: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

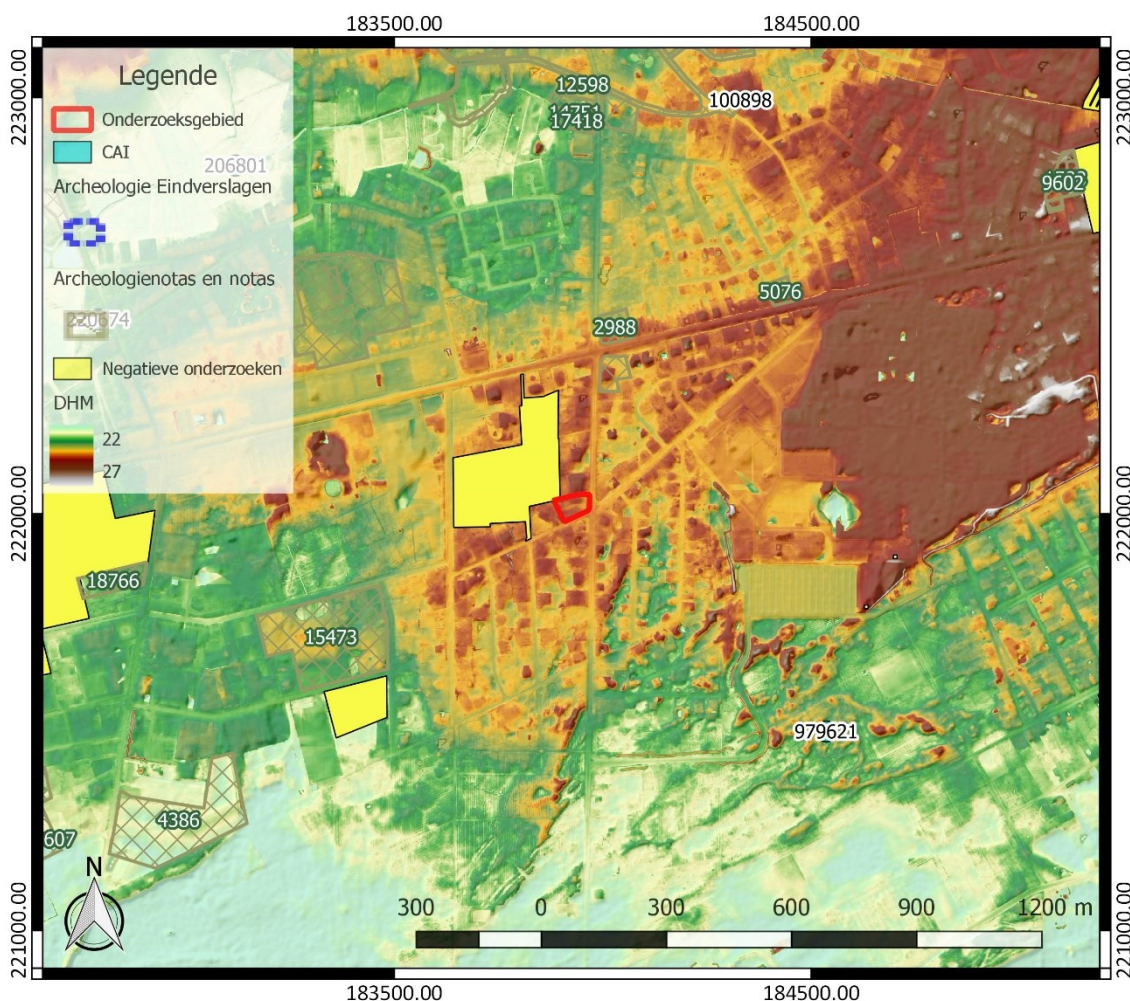
Figuur 17: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Wellicht was het terrein nog steeds in gebruik als heide (Figuur 14). Ook de Vandermaelenkaart (1846-1854) geeft aan dat het onderzoeksgebied nog in gebruik was als heide.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 16) toont dat het terrein intussen bebost is. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 17) geeft hetzelfde beeld weer. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 18). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 18: Overzichtskaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Vlakbij het onderzoeksgebied werd in het verleden archeologisch onderzoek uitgevoerd, dat geen relevante archeologische resten opleverde. De bodemopbouw bestond er overwegend uit een O-horizont met bosstrooisel, een uitgelogde A horizon die onderhevig was aan erosie of vergraving, de resten van een B-horizont en tot slot de C-horizont. Centraal op het terrein was nog een E-horizont bewaard. De top van de vastgestelde podzolbodem was onderhevig aan erosie. Omwille van de aanwezigheid van resten van een podzolbodem, werd een verkennend booronderzoek uitgevoerd

op het terrein. Op basis van de uitgevoerde boringen werd centraal nog een aanvullend onderzoek door middel van proefputten uitgevoerd. Tijdens het onderzoek werden echter geen steentijd artefacten of andere vondsten ingezameld. Ook relevante sporen bleken afwezig. De bebossing op het terrein bleek de ondergrond verstoord te hebben. In de noordelijke en zuidelijke zone van het terrein zijn er aanwijzingen voor het nivelleren van het terrein of het steken van plaggen.¹³ Het is daarom aangegeven als negatief onderzoek. Verder naar het westen toe vinden we nog enkele negatieve onderzoeken.

Buiten het negatieve onderzoek heeft in de omgeving van het onderzoeksgebied nog niet veel onderzoek plaatsgevonden.

Aan de Turnhoutseweg, ter hoogte van ID 2988 werd op basis van een bureauonderzoek, aangevuld met controleboringen, geconcludeerd dat er geen bijkomend onderzoek meer nodig was.¹⁴ Aan de Toekomstlaan, ter hoogte van ID 21506, werd een bureauonderzoek, een landschappelijk booronderzoek en een verkennend archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Daarbij zijn geen relevante archeologische resten vastgesteld. Op basis van de archeologische verwachting voor het terrein, de vastgestelde bodemopbouw en het ontbreken van relevante archeologische resten wordt geen bijkomend archeologisch onderzoek meer nodig geacht.¹⁵

Ter hoogte van ID 5076 werd een bureauonderzoek opgesteld dat concludeert dat het archeologisch potentieel van het terrein te laag is om er verder onderzoek te adviseren (ID 5076).¹⁶ Ten zuidoosten vermelden we nog de vondst van een niet ontplofte obus uit de Eerste Wereldoorlog.¹⁷

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek wordt het archeologisch potentieel van het terrein slechts laag ingeschat. Het onderzoeksgebied bevindt zich op een uitloper van de microcuesta, op grote afstand tot waterlopen. Historische kaarten en luchtfoto's geven aan dat het terrein tot in de 19de eeuw ingenomen werd door heide. Daarna werd er een rabattenbos aangelegd. De rabatten zijn nog te zien op het DTM. Bij de aanleg van de rabatten en het omzetten van heide naar bos heeft hoogstwaarschijnlijk een verstoring van het bodemarchief plaatsgevonden. Verder stellen we vast dat in de omgeving van het onderzoeksgebied opvallend weinig relevante archeologische resten aangetroffen zijn. Vlakbij het onderzoeksgebied vond op een groot terrein in het verleden reeds

---

¹³ Scheltjens *et al.* 2012, 9-22; Delaruelle/Van Doninck 2013

¹⁴ Arckens/De Beenhouwer 2017, 28-29

¹⁵ Van Eyck *et al.* 2020, 35-45

¹⁶ Claessens/Ferket 2017, 27

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Vosselaar Toegangsweg Janssen Pharmaceutica I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/979621> (Geraadpleegd op 13-12-2022)

archeologisch onderzoek plaats, maar dit leverde geen relevante archeologische resten op. Het negatieve onderzoek onderstreept de lage inschatting van het archeologisch potentieel van het terrein en geeft verder ook aan dat de bebossing op het terrein hoogst waarschijnlijk een negatieve impact op de bewaring van het bodemarchief heeft gehad.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland, met uitzondering van een zone van ca. 1235 m² waar de bestaande bomen behouden blijven. De voornaamste werken omvatten de bouw van woningen en bijhorende omgevingsaanleg. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is, met uitzondering van de zone waar de bestaande bomen behouden blijven.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied slechts een laag archeologisch potentieel kent. Het terrein is op grote afstand van waterlopen gelegen. We verwachten een aantasting van het bodemarchief toen het terrein dat tot in de 19de eeuw ingenomen werd door heide, omgevormd werd tot bos. Bij de aanplanting van het bos werden op het terrein rabatten aangelegd die voor een verstoring van het bodemarchief gezorgd hebben. Verder valt op dat relevante archeologische resten in de omgeving zeer schaars zijn.

De onderzoeken die reeds uitgevoerd zijn in de omgeving, waaronder een negatief onderzoek met grote oppervlakte vlakbij het onderzoeksgebied, hebben geen relevante archeologische resten opgeleverd en toonden verder ook aan dat de bebossing een negatieve impact op de bewaring van het bodemarchief heeft gehad. Al deze elementen samen doen ons dus besluiten dat het archeologisch potentieel van het terrein slechts laag is. Daarom worden in het kader van de geplande werken op het terrein geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de verkaveling van het terrein, diende een archeologienota opgesteld te worden. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat het terrein op grote afstand tot waterlopen in de omgeving te situeren is. Het terrein was lange tijd in gebruik als heide, tot in de 19de eeuw. Daarna werd het beplant met bomen op rabatten. De aanleg van rabatten heeft hoogstwaarschijnlijk een ernstige verstoring van het bodemarchief veroorzaakt. Verder blijkt uit een beschouwing van de gekende archeologische waarden in de omgeving dat relevante archeologische resten schaars zijn, ondanks het feit dat er toch al een aantal onderzoeken hebben plaatsgevonden. Een grootschalig onderzoek werd onder meer vlakbij het onderzoeksgebied uitgevoerd, maar leverde geen relevante archeologische resten op. Op basis van al deze elementen samen kunnen we besluiten dat het archeologisch potentieel van het terrein slechts laag is. Daarom worden in het kader van de geplande werken op het terrein geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Arckens, M./J. De Beenhouwer, 2017: *Archeologienota Beerse Turnhoutseweg. Resultaten*, Wijnegem.

Bogemans, F., 2005: *Toelichting bij de quartairgeologische kaart. Kaartblad 2 - 8. Meerle – Turnhout*, Brussel.

Claessens, L./R. Ferket, 2017: *Archeologienota Beerse – Turnhoutseweg 55-57*, Temse (Rapporten All-Archeo bvba 533).

Delaruelle, S./J. Van Doninck, 2013: *Overzicht Veldwerk 2012* (ADAK).

Reyns, N., 2022: *Archeologienota Beerse – Taxandrialaan*, Bornem (Rapporten All-Archeo bv 1597).

Scheltjens, S./S. Hertoghs/S. Delaruelle, 2012: *Prospectie en evaluatie van de verkaveling Koningslaan in Beerse*, Turnhout (ADAK rapport 69).

Van Driessche, T., 2021: *Rabattenbossen in Vlaanderen. Een verkennend onderzoek*, Brussel (Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 169).

Van Eyck, B./J. Adriaensen/J. Verrijckt, 2020: *Nota landschappelijk bodemonderzoek en verkennend archeologisch booronderzoek te Beerse, Toekomstlaan. Verslag van Resultaten*, Beerse (J. Verrijckt Archeologie & Advies Rapport Nr. 0904).

4.2 Websites

Beerse (2022)
www.beerse.be

Cartesius (2022)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2022)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2022)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2022)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2022)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2022)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

